

Staten-Generaal X

1/2

Vergaderjaar 2024-2025

33 130 Interparlementaire Conferentie Gemeenschappelijk Buitenlands en Veiligheidsbeleid

Nr. 25 Verslag van een conferentie

Vastgesteld 5 december 2024

Een delegatie van Eerste en Tweede Kamer heeft van 9 tot en met 10 september 2024 deelgenomen aan de Interparlementaire Conferentie voor het Gemeenschappelijk Buitenlands en Veiligheidsbeleid en het Gemeenschappelijk Veiligheids- en Defensiebeleid (IPC GBVB/GVDB) te Boedapest, Hongarije. De delegatie brengt hierbij beknopt verslag uit van dit werkbezoek. De IPC werd georganiseerd door het Hongaarse Parlement.

Voorafgaand aan de conferentie werd de delegatie ook bijgepraat over de relaties met Hongarije en het Hongaarse EU-voorzitterschap door de Nederlandse ambassadeur in Hongarije, mevrouw Désirée Bonis, en als gastspreker Prof. Dr. Pál Sonnevend, decaan van de Faculteit Rechtsgeleerdheid van de ELTE-universiteit. De delegatie is hen zeer erkentelijk voor de briefing.

De delegatie bestond namens de Tweede Kamer uit het lid Pepijn van Houwelingen (FvD). Namens de Eerste Kamer namen de leden Tineke Huizinga (CU, ondervoorzitter commissie BDO) en Henk Marquart Scholtz (BBB) deel.

Opening

De conferentie werd geopend door de plaatsvervangend voorzitter van het Hongaarse parlement, de heer Janós Latorcai. Hij benoemde de prioriteiten van het Hongaarse EU-voorzitterschap op het gebied van veiligheid en defensie: EU-uitbreiding, defensiesamenwerking en de bescherming van de buitengrenzen van de EU. Vervolgens werden welkomstwoorden uitgesproken door de voorzitters van de commissies voor Buitenlandse Zaken en Defensie van het Hongaarse parlement en de voorzitter van de commissie voor Buitenlandse Zaken van het Europees Parlement (AFET).

Sessie I - Het toekomstige Europa en de landen die zich bij de EU willen aansluiten

Tijdens de eerste sessie stelde de Hongaarse Eurocommissaris Várhelyi (Nabuschap en Uitbreiding) dat uitbreiding van de EU onontkoombaar is. Volgens hem is het niet de vraag of, maar wanneer de Unie uit zal breiden.

De Hongaarse minister van Europese Zaken János Bóka zette tijdens zijn betoog de prioriteiten van het Hongaarse EU-voorzitterschap uiteen. Hongarije wil inzetten op versterking van de concurrentiekracht van de EU, versterking van de Europese defensie-industrie, EU-uitbreiding (waarbij Hongarije de nadruk legt op toetreding van de Westelijke Balkanlanden), EU-hervormingen, cohesiebeleid en het tegengaan van illegale migratie.

Tijdens de daaropvolgende discussie spraken veel van de aanwezige parlementariërs hun steun uit voor uitbreiding van de EU. Daarbij onderstreepten sommigen het belang van een op merites gebaseerd toetredingsproces. Anderen stelden dat de EU hervormd moet worden voordat nieuwe landen kunnen toetreden. In de discussie was ook aandacht voor de situatie van verschillende kandidaat-lidstaten.

Sessie II - Prioriteiten van het Gemeenschappelijk Buitenlands en Veiligheidsbeleid/ Gemeenschappelijk Veiligheids- en Defensiebeleid

Tijdens de tweede sessie sprak Hoge Vertegenwoordiger van de Unie voor Buitenlandse Zaken en Veiligheidsbeleid (HV) Josep Borrell via een videoboodschap over de prioriteiten voor het EU buitenland-, veiligheids- en defensiebeleid. De heer Borrell memoreerde dat hij aan het begin van zijn termijn had gesteld dat Europa de taal van de macht moet leren spreken. Sindsdien heeft de EU volgens Borrell stappen gezet, maar niet snel genoeg. Tegenover Rusland heeft de EU de taal van de macht gesproken, maar niet in het Midden-Oosten. De HV benadrukte dat de mogelijkheid van de EU om invloed uit te oefenen afhangt van het vermogen van de EU om met één stem te spreken.

De heer Mordue, plaatsvervangend secretaris-generaal van de diplomatieke dienst van de EU (EDEO), sprak over de complexe dreigingen die op de EU afkomen. Omdat tegenwoordig vrijwel alles als wapen kan worden ingezet is volgens Mordue een brede visie op veiligheid nodig.

De aanwezige parlementariërs vroegen in hun bijdragen aandacht voor de situatie in het Midden-Oosten en Oekraïne. Verschillende parlementariërs spraken hun steun uit voor het verdiepen van Europese defensiesamenwerking. Tineke Huizinga uitte tijdens haar inbreng kritiek op het bezoek van de Hongaarse premier Orbán aan China, Oekraïne en Rusland tijdens het Hongaarse EU-Voorzitterschap. Haar inbreng kon rekenen op steun van andere parlementariërs.

Urgent debat over een actueel onderwerp: De implicaties van willekeurige Russische aanvallen op de Oekraïense economie en infrastructuur

Deze sessie werd voorgezeten door de heer Adam Bielan, lid van de Commissie Buitenlandse Zaken van het Europees Parlement. De heer Bielan opende de sessie met de opmerking dat het Europees Parlement en de EU zich richten op de gevolgen van de willekeurige Russische aanvallen op de economie en infrastructuur van Oekraïne. De Oekraïenefaciliteit en de Europese Vredesfaciliteit zijn essentieel voor financiële bijstand op de lange termijn, terwijl de militaire bijstandsmis­sie van de EU ter ondersteuning van Oekraïne (EUMAM Ukraine) de directe behoeften van Oekraïne ondersteunt. De EU is van mening dat de verwoesting die in Oekraïne is aangericht door Rusland financieel moet worden gecompenseerd en roept op tot een solide juridisch regime voor het in beslag nemen van Russische staatseigendommen. Er waren geen andere sprekers in dit panel.

De aanwezige parlementariërs in de zaal konden in het resterende deel van de sessie hun inbrengen leveren. Een overgrote meerderheid van de sprekers uitte

steun aan Oekraïne en benadrukte het belang van het leveren van goederen op het gebied van energie, om de winter door te komen en op militair vlak, zodat Oekraïne stand kan blijven houden in de oorlog tegen Rusland. Ook werd er genoemd dat er nu al moet worden gekeken naar wat er na de oorlog voor de wederopbouw nodig is. De heer Bielan sloot de sessie en uitte zijn dank voor de levendige en interessante discussie.

Sessie III - Bescherming van de buitengrenzen en illegale migratie

De derde sessie ging over grensbescherming en het tegengaan van illegale migratie, een prioriteit van het Hongaarse voorzitterschap. De sessie werd voorgezeten door de voorzitter van de defensiecommissie van het Hongaarse parlement, de heer Lajos Kósa. Hij stelde dat als de migratiecrisis niet wordt opgelost, dit het einde van de EU betekent. Hij vroeg aandacht voor de situatie aan de zuidgrens van Hongarije en uitte kritiek op de EU, die Hongarije in zijn ogen onvoldoende heeft gesteund bij het bewaken van de grenzen.

De heer Bence Rétvári, de Hongaarse staatssecretaris voor Binnenlandse Zaken, stelde dat de realiteit aan de buitengrenzen van de EU wordt gecensureerd in West-Europa. Het herinvoeren van binnengrenscontroles door verschillende EU-lidstaten onderstreept volgens hem het belang van bewaking van de buitengrenzen. Ook pleitte de heer Rétvári voor meer (financiële) steun vanuit de EU voor Hongaarse grensbewaking. De heer János Zoltán Kuczik, plaatsvervangend hoofd van de Hongaarse politie, benoemde in zijn bijdrage dat migratie een grote druk legt op de Hongaarse politie.

Veel van de aanwezige parlementariërs onderschreven het belang van het tegengaan van illegale migratie. Pepijn van Houwelingen benoemde in zijn inbreng dat migratie een belangrijk onderwerp was tijdens de Nederlandse parlementsverkiezingen van november 2023 en dat het nieuwe kabinet het strengste asielbeleid ooit wil voeren.

Sessie IV - Geopolitieke, strategische verschuivingen in de wereld

De heer Zsolt Némth, voorzitter van de Commissie Buitenlandse Zaken van het Hongaarse parlement, opende de laatste sessie met de boodschap dat de voortdurende oorlog tussen Rusland en Oekraïne de wereldorde en geloofwaardigheid van de Verenigde Naties bedreigt. Interparlementaire dialoog is essentieel om deze gevoelige kwesties aan te pakken.

De heer Péter Sztáray, de Hongaarse staatssecretaris voor Veiligheidsbeleid en Energiezekerheid, gaf in zijn toespraak aan dat de EU voor uitdagingen staat bij het behouden van haar institutionele balans en soevereiniteit in een wereld die van bipolair naar multipolair verschuift. Belangrijke kwesties zijn onder meer massamigratie, klimaatverandering, economische crises, de oorlog in Oekraïne en het conflict in het Midden-Oosten. Hij adviseerde voorzichtigheid bij het stemmen met gekwalificeerde meerderheden, omdat dit de eenheid van de EU en de implementatie van beslissingen kan verzwakken. De heer Sztáray benadrukte dat er meer strategische autonomie nodig is, maar de NAVO blijft wel noodzakelijk voor de verdediging van Europa.

Mevrouw Pia Kauma, voorzitter van de OVSE Parlementaire Vergadering, stelde dat de agressieoorlog van Rusland tegen Oekraïne als een dodelijk conflict moet

worden gezien dat het internationaal recht schendt. Samenwerking en dialoog via de OVSE en de EU zijn cruciaal voor vrede, stabiliteit en veiligheid in Europa en omgeving. De veerkracht van Oekraïners en de geopolitieke situatie beïnvloeden ook de Europese veiligheid. Mevrouw Kauma benadrukte de toewijding van de OVSE aan samenwerking voor vrede en stabiliteit.

De heer Nicolás Pascual de la Parte, lid van de subcommissie Veiligheid en Defensie van het Europees Parlement, sprak over veranderingen in de mondiale veiligheidsomgeving zoals cyberoorlogvoering en hybride conflicten. Hij benoemde Ruslands agressie tegen Oekraïne als een schending van internationaal recht en territoriale integriteit. China's streven om in 2049 het machtigste land te worden zorgt voor dilemma's tussen gevestigde en opkomende machten. Hij concludeerde dat de samenwerking tussen de EU en NAVO zich moet richten op interoperabiliteit en militaire mobiliteit.

Afsluiting

De conferentie werd afgesloten door de heer Zsolt Némth. De volgende Interparlementaire Conferentie voor het Gemeenschappelijk Buitenlands, Veiligheids- en Defensiebeleid zal naar verwachting van 23 tot en met 25 maart 2025 plaatsvinden in Warschau, Polen.